

Khái niệm VỀ TƯỢNG PHẬT

Minh Trí

Người Phật tử thường bị những người không theo Phật giáo lên án là "Tôn thờ thần tượng". Người Phật tử có "Tôn thờ" thần tượng không? Chúng ta hãy xem. Trong một vài trường hợp, tôi nghĩ rằng chúng ta phải nhìn nhận lời cáo buộc này là đúng sự thật, một số Phật tử quả có vẻ tôn thờ hình tượng, kể cả với những bức tượng, như là với những đấng cao cả, và cầu nguyện van xin được ân sủng và cứu giúp v...v... Nhưng nếu Phật tử thật sự hiểu những gì đức Phật dạy, họ sẽ không tôn thờ hình tượng, tượng và hình ảnh chỉ là các biểu tượng để tập trung sự chú tâm vào, và giúp nâng ý thức lên những mức độ cao hơn.



Không ai biết đức Phật trông giống như thế nào. Kinh sách nói rằng thân Ngài có một số những tướng nét đặc biệt, những tướng này chỉ được những ai đã phát triển được một số thần thông mới nhìn thấy mà thôi, chẳng hạn như nhãn thông (đó là khả năng nhìn được những thứ mà những người không có các thần thông đó không thể thấy được, ví dụ: thấy được ma), bởi trong kinh điển, có những lúc có người gặp đức Phật mà không nhận ra Ngài (ví dụ cho điều này được thấy trong kinh 140 bộ Trung A Hàm - Majjhima Nikaya, tạng Pali). Chắc chắn, những tướng đặc biệt của Ngài - chẳng hạn như đánh dấu nhô cao, tai dài, và hào quang quanh đầu, mà mọi người đều nhìn thấy được, thì Ngài đã phải được nổi tiếng vì những tướng này, và bất kỳ ai gặp Ngài lần đầu tiên cũng sẽ nhận ra Ngài ngay tức khắc.

Năm 326 trước Thiên Chúa, 217 năm sau khi Đức Phật nhập diệt, A Lịch Sơn Đại Đế xứ Hy Lạp, dẫn quân xuống đèo của dãy núi bây giờ thuộc về nước A Phú Hãn, tiến tới đồng bằng Ấn Độ, nhưng bị chặn đứng ở giòng Ấn Hà bởi binh lực của vua Chandragupta, ông nội của vua A Dục, và không thể tiến xa thêm. A Lịch Sơn chết ở Ba Tư



trên đường trở về Hy Lạp, nhưng một số quân sĩ của nhà vua ở lại Ấn Độ và định cư vĩnh viễn tại đây.

Người Hy Lạp sẵn có khuynh hướng triết học và nghệ thuật, rất cảm kích hâm mộ những giáo lý của Đức Phật mà họ tiếp xúc được trên đất Ấn, và họ là những người đầu tiên tạc tượng Ngài; họ tạc tượng Ngài theo khuôn mẫu giống thần Apollo, Thần Mặt Trời của họ tượng trưng cho ánh sáng và lý trí. Một vài pho tượng xinh xắn này vẫn còn được chứa trong các bảo tàng viện tới ngày nay. Có rất nhiều kiểu tượng Phật: Tượng đức Phật theo lối Trung Hoa trông giống người Trung Hoa, tượng đức Phật theo lối Ấn Độ trông giống người Ấn, v...v... và bây giờ, chúng ta cũng thấy mất tượng Phật được tô xanh và có tóc nâu, trông giống người Anglo-saxon! Nhưng như vậy có quan trọng gì không? Chẳng sao cả, nếu chúng ta hiểu được mục đích của hình tượng.

Mọi người đều biết rằng tượng hoặc hình ảnh, bắt nguồn từ tâm trí của một người nào đó, cũng giống như bất cứ mọi thứ con người đã tạo ra. Mọi người biết rằng hình tượng của đức Phật không phải là đức Phật, mọi người đều biết tượng



không cúi xuống ăn các hoa quả bày ở đằng trước tượng. Các phẩm vật cúng dường đặt trước hình tượng là do lòng kính trọng tưởng nhớ tới đức Phật, như đấng Đạo Sư của chúng ta, và như thế, các món cúng dường, nếu họ cúng dường với tâm trong sạch, cũng giống như cách thức người Thiên Chúa đặt bông hoa và đèn cây bên mộ bia thân nhân. Tại sao họ làm vậy? Để tỏ lòng thương yêu và kính trọng tưởng nhớ người quá cố, chỉ vậy thôi, họ đâu có tôn thờ nắm mộ.

Bạn đã bao giờ thấy tượng Phật với khuôn mặt buồn bã hay bày tỏ nét đau khổ không? Có lẽ bạn đã thấy, nhưng không thấy như vậy nếu tượng đã được tạc một cách đàng hoàng đúng cách. Nhiều người, do lòng tin và sùng kính, thích tạc tượng Phật, nhưng vì thiếu tài khéo léo, nên họ thường tạo những thứ kỳ hình dị dạng, gây bối rối cho bao người một thời gian lâu. Nếu chúng ta không thể làm được thứ gì đẹp, thì ít ra ta cũng không nên làm xấu xí như vậy; làm hình tượng Phật xấu tạo cơ hội cho người ta chế nhạo mà thôi. Một hình tượng

thật xấu hay làm không ra gì (và có rất nhiều hình tượng như thế), chỉ làm hại mục đích của hình tượng Phật, mục đích đó là: gây cảm hứng nơi người ta bằng nét bình lặng và không có gì có thể lay chuyển được, gợi lên cảm giác của cái ẩn sau nụ cười trên khuôn mặt: Giác ngộ, Trí tuệ, Từ bi.

Nếu bạn ngồi yên lặng và ngắm nhìn một lúc khuôn mặt an tĩnh của một tượng Phật được làm đàng hoàng (với điều kiện bạn phải may mắn tìm được một pho tượng như vậy trong số tất cả cái xấu xí khác), với một tâm hồn không tham dục (ít ra tạm thời không tham dục), có lẽ bạn sẽ có một cảm giác yên tĩnh len lỏi vào và một nụ cười giống như của đức Phật sẽ nở ra như một lượn sóng nhẹ lan trên khuôn mặt bạn, nụ cười và cảm giác này khởi nguồn sâu sa từ trong tâm, khi bạn không cố gắng tìm cầu bất cứ cái gì!

Tượng Phật chỉ là một phương tiện, một kỹ thuật, và không phải là cứu cánh. Chúng ta dứt khoát không nên ràng buộc vào hình tượng quá đến nỗi nó trở thành một chướng ngại và chúng ta không bao giờ lễ lạy hình tượng vì sợ hãi hay vì hy vọng được thưởng khi chúng ta lễ lạy, mà là vì lòng tôn kính, thứ tôn kính yêu quý, chứ không phải là tôn kính sợ hãi, và tỏ lòng biết ơn đối với bậc đã chỉ cho chúng ta con đường ngay để sống trong thời buổi nhiễu nhương và đầy rắc rối này. Không ai đã chỉ dẫn chân lý rõ ràng như đức Phật, hơn nữa, Ngài làm như vậy mà không kêu gọi người ta phải tin Ngài hay theo Ngài, nhưng lại khuyến khích mọi người phải tự mình xem xét các vấn đề, để có thể đạt được giác ngộ như Ngài.

Vậy, mục đích của hình tượng Phật là để phản ảnh khuôn mặt thật của mình, như là thấy trong gương soi,

để đánh thức những đức tánh giống của Phật trong chúng ta, ngõ hầu chúng ta tìm ra đức Phật ở bên trong chúng ta, chứ không phải ở trong tượng đá bên ngoài.

Nếu chúng ta định nói về "Tôn thờ thần tượng", chúng ta phải nhìn cái gì gần hơn tượng hay hình ảnh. "Thần tượng" phổ thông và mạnh mẽ nhất mà con người ở mỗi thời đại và nơi chốn đã tôn thờ và vẫn còn tôn thờ, và từ đó bắt nguồn tất cả các thần tượng khác, tượng và hình dĩ nhiên là cái ngã (cái tôi) của họ, và họ dùng mọi thứ trong sự tôn thờ này, kể cả tôn giáo! Nghĩ và nói rằng tôn giáo của mình là tôn giáo chân chính, duy nhất, và tất cả tôn giáo khác đều sai lầm, như rất nhiều người đã suy nghĩ và phát biểu, chỉ cho thấy cái ngã tí teo của họ ở ngay trong trung tâm tôn giáo của họ, tựa như con nhện ở trung tâm mạng lưới của nó, lúc nào cũng sẵn sàng điều khiển sự vật để đạt tới mục đích của mình mà thôi. Tôn giáo như vậy chỉ là sự nối dài của cái ngã vậy - đích thực là cái ngã - và làm vững chắc thêm lòng ích kỷ, thay vì làm giảm nó đi. Phải chăng đó là mục đích của tôn giáo?

Hãy quan sát tôn giáo của bạn, để xem ai hay cái gì, ở vị trí trung tâm; có lẽ bạn sẽ thấy cái ngã của bạn ngự trị ở đó, và như vậy, bạn là người tôn thờ thần tượng, và ngã của bạn chính là thần tượng đó!☞

Minh Trí

